

Studiedag regionalisering 9 juni 2010 Biezenmortel

'Binding met landbouw moet op de basisschool beginnen'

'Het gaat erom om op een zo laag mogelijk niveau de kringlopen te sluiten', begon Nol Verdaasdonk van de Brabantse Milieufederatie de studiemiddag over regionalisering. Het belang van binding tussen stad en platteland was daarnaast de rode draad bij de drie inleiders.

Frits van der Schans van het Centrum voor Natuur en Milieu brak de spits af met een pleidooi voor meer verbreding in de landbouw, meer wederzijdse waardering tussen boer en burger en het beter sluiten van regionale kringlopen. Uit de discussie die ontstond met de aanwezige agrariërs bleek dat dit vaak niet strookt met de economische belangen van boeren, terwijl de wil om de omgeving te betrekken bij het bedrijf bij veel van hen wel aanwezig is. Er is een gebrek aan binding en begrip. 'Binding met landbouw moet op de basisschool beginnen', aldus een agrariër. Economie, educatie, regionalisering moeten hier hand in hand gaan.

John Verstappen van de gemeente Tilburg vertelde over de zoektocht die de gemeente Tilburg voert om stad en land beter met elkaar te verbinden. 'De vraag 'is er geld te verdienen' is belangrijk om dit serieus te laten slagen', vertelt hij. Vanuit de stad is er een vraag naar rust, ruimte en groen. De Nieuwe Warande, ten noorden van Tilburg, is een voorbeeld: dit moest open landschap blijven, maar stad-land relaties worden hier op verschillende manieren aangehaald. Streekproducten worden dichtbij huis verkocht. Een pak melk komt van een boer die je kent: dat geeft binding. Communicatie blijkt cruciaal in de zoektocht, legde John Verstappen uit, want stad en land begrijpen elkaar vaak niet.

Anne Stijkel van Triple A tenslotte bracht regionalisering van de energievoorziening ter sprake. Een voorbeeld: 'Boer zoekt buur met zonnepanelen'. Boeren hebben grote daken, daar kun je veel zonnepanelen op kwijt. In Brabant zijn intussen al 8 boeren die samen met burgers geïnvesteerd hebben in zonnepanelen. De consumptie is decentraal, maar de burger voelt zich verbonden met de boerderij waar het vandaan komt, hij gaat praten over 'mijn boerderij'. Anne Stijkel pleitte met haar verhaal voor meer binding, kortere ketens, duurzamere energie en de combinatie van idealisme met ondernemerschap.

De inleidingen en de daaropvolgende speeddates gaven voldoende stof voor een brede discussie bij de 50 aanwezigen in de Vlaamse schuur van de familie Hulten in Biezenmortel. Hoe regionaal is regionaal? Hoe betrek je burgers bij het boerenbedrijf? Hoe verlies je de economische belangen van agrariërs niet uit het oog? Hoe vermarkt je streekproducten? Wat is de 'stadse vraag'? Cosa 23 die kalft, waarvoor je een entreprijs vraagt? Zonnepanelen op je staldak in samenwerking met burgers? Afvalverwerking, energiegebruik, hoe los je dat op? Geconcludeerd werd onder andere dat het huidige beleid en regelgeving beter aangepast zouden moeten worden. Nu wordt regionalisering niet gemakkelijk gemaakt, terwijl er wel veel bij te winnen is. De Duinboeren geven aan dat zij zich graag willen opwerpen als Proeftuin voor Regionale landbouw. Zij pakken dit op samen met de BMF

Organisatie: Brabantse Milieufederatie in nauwe samenwerking met Overlegplatform Duinboeren.

Verslag studiemiddag regionalisering 9 juni 2010 Biezenmortel

Inleiding Nol Verdaasdonk, BMF: vanmiddag samenwerkingsverbanden onderzoeken, regionalisering is breder dan 'branding', het gaat erom om op zo laag mogelijk niveau de kringlopen te sluiten

Introductie sprekers door Piet Rombouts, BMF: vanmiddag kennis verwerven en betrokkenen met elkaar verbinden

Inleiding Frits van der Schans, Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM): kansen regionalisering

- Opgegroeid op boerderij in tijd dat verbrede landbouw gangbaar was. Tendens nu schaalvergroting, maar CLM kijkt nu weer naar verbreding.

Reacties:

- Niet te romantisch worden: je moet een inkomen eruit halen, mensen zitten ook geconcentreerder op elkaar.
- Schaalvergroting vaak samen met concentratie, maar staat vaak haaks op regionalisering.
- Twee miljoen mensen in Brabant-Stad: die allemaal te eten geven is een uitdaging. Je moet niet de landbouw verwijten dat ze zich specialiseert.

F v/d S:

- Daar waar boer en omgeving elkaar wederzijds waarderen, daar is ruimte om te ontwikkelen. Voorbeeld: boer die twittert dat Coba 23 kalft, 10 mensen die betalen om kalf geboren te zien worden, dat zijn ook de mensen die eerst naar je toe komen als je wilt uitbreiden.

Reacties:

- Hoe kunnen wij burgers betrekken bij de bedrijven? Bij 200 mensen op bezoek raak je het overzicht kwijt. Binding met landbouw moet eigenlijk al op de basisschool beginnen.
- Wij mogen van de overheid bijna niemand op bedrijf ontvangen, wel veel milieumaatregelen. Mensen willen niet extra betalen voor producten.
- Je moet om het bedrijf een robuuste schil heen leggen van mensen die het bedrijf waarderen. Dat is een uitdaging voor de veehouderij.
- Wat is het draagvlak vanuit de samenleving? En vanuit de fysieke leefomgeving? Het is een zoektocht: welke denkrichtingen zijn er om uit de impasse te komen?

F v/d S:

- Sluiten regionale kringlopen. Mestoverschot geeft transportbewegingen. Hoe groot is nog regionaal? Kans ligt in mest omzetten in kunstmest, maar dat kost energie. Klimaatprobleem? Wat is beter qua energieverbruik: boerderijwinkel of samen met andere boeren afzetten in supermarkt? Regionalisering is ook: bedrijf ontwikkelen in de omgeving. Nu inkomensondersteuning uit Brussel, maar dat zal niet zo blijven. Misschien alleen als je groenblauwe diensten verleent.

Reacties:

- Europa en de consument dwingen niet tot regionalisering.
- Wij produceren nu veel meer dan we kunnen consumeren, 80 % is export. Alleen productie voor de omgeving is einde van veel boeren.
- Spiegelen/sparren met burgers belangrijk: de behoefte tot vermarkten biedt kansen.
- Regionalisering is ook afvalverwerking en energie.

Inleiding John Verstappen, beleidsmedewerker gemeente Tilburg, kansen voor en/of vanuit de stedelijke omgeving (powerpoint):

- Stad-landrelaties, regionalisering is een nieuw onderwerp. Hoe gaan we ermee om? De vraag 'is er geld te verdienen' is belangrijk om het serieus te maken. 60-70 bedrijven rond Tilburg, hoge gronddruk. Is interesse in platteland om te zetten in geld? Waar wil de inwoner van Tilburg gebruik van maken? Zie onderzoekje Wageningen (sheet powerpoint)
- Wat is regionalisering landbouw? Alles wat je maar te bieden hebt :
 - Kansen voor vermarkting, rust, ruimte, groen: dat moet je dus overeind houden
 - Voorbeeld Nieuwe Warande bij Tilburg: directe binding, pak melk komt van een persoon, is niet anoniem
- Landschapspark Moerenburg: pilot stad-landschap. Particuliere investeerders, werkt dat?
- Zuidwest Tilburg: initiatief De Groene Kamer.
- De Nieuwe Warande:
 - geen vinexwijk geworden, maar nadrukkelijk: open middengebied. Aantal principes: Dorpen moeten dorpen blijven, landschap moet aantrekkelijk zijn, enz. (zie sheet).
 - Hoe kunnen we dit verbinden (zoals in Almere)? Woningen beter te vermarkten? Communicatie blijkt belangrijk: stad en land begrijpen elkaar niet. Veel keukentafelgesprekken gevoerd: wat is er en wat willen mensen? Kun je het wel alleen? Het is een zoektocht om dit vorm te geven.

Reacties:

- Afdeling grondzaken van Tilburg heeft 600 ha in eigendom, Duinboeren hadden een heel plan, is afgeschoten vanwege de verzekering, gemeente Tilburg heeft een kans laten liggen want keek puur vanuit economische bril
- Arie: mondiaal gaat het over biodiversiteit, Tilburg wil klimaatneutraal worden, biodiversiteit en klimaatneutraliteit mis ik in dit hele verhaal, stop dat erin.
- In klimaatprogramma Tilburg zit nu nog geen regionaal voedselprogramma

Inleiding Anne Stijkel, bureau Triple A: kansen voor regionale energievoorziening (powerpoint).

- Uitdaging als samenleving. Brabant heeft 2 miljoen inwoners, die 2 miljoen monden gaan wij niet voeden.
- Als je voor regionale producten gaat, hoe kan dat duurzaam gerealiseerd worden?
- Boer zoekt buur voor zonnepanelen: zie folder
- Cradle to cradle: waardecreatie ten top.
- Hoe gaan boer en buur samen deze bal oppakken?

- Voorbeeld Henk Hoefnagel: dak met zonnepanelen, straks is hij zelfvoorzienend. Nu 15 boeren met het volgende principe: 250 euro geïnvesteerd door burgers voor zonnepanelen, burgers krijgen 300 euro aan waardebonnen voor 6 jaar.
- Je moet de stadse vraag helder krijgen: niet steeds denken in producent en consument. Niet alleen in centen denken, ook aan denken hoe het in de toekomst moet.
- Het Buurderij-concept. Boerderij kan mooie plek innemen (schema sheet)
- In Brabant: Landbouw innovatiefonds (sheet)
 - Boer zoekt buur (voor zonnepanelen): nu 8 in Brabant. Boeren hebben groot dak, je kunt meer panelen neerleggen dan je zelf nodig hebt: samen investeren, decentraal consumeren. Je gaat als stedeling dan praten over 'mijn boerderij'. De kunst is: hoe organiseer je het zo dat er geen overheid aan te pas komt.
 - Als boer en burger in gesprek gaan: hoe kun je het regionaal doen. Dat kan over voedsel, energie, recreatie gaan, enzovoorts.
- 'Drie crises als één kans'
 - Crises financieel + klimaat + voedsel: dichterbij huis, kortere ketens
- 'Van vervreemding naar verbinding': in Amsterdam gaan schoolkinderen op bezoek bij 60 boeren.
- 'Van roven naar wederkerigheid': geen fossiele brandstoffen gebruiken, maar zonne-energie.
- Het gaat niet alleen om idealen, je hebt ondernemerschap nodig. Het moet meer vraag-gestuurd worden. De combinatie moet zijn idealisme + ondernemerschap.

Reacties:

- Hoe regel je dat via Essent? Anne: via Greenchoice, die levert een dienst door rekening te schrijven.
- Hoe afhankelijk ben je van subsidies? Anne: alleen voor opstart.
- Terugverdientijd? Valt onder woonlasten, je betaalt nu iets waar je toch de komende 30 jaar kosten voor zou hebben.

Speeddaten: 3 x 5 minuten, steeds andere gesprekspartner om verder te praten over regionalisering

Plenair, opmerkingen naar aanleiding van het speeddaten:

- Hal huren gemeente Tilburg om producten te verkopen
- Hoe regionaal is regionaal?
 - 40 km grens wordt gebruikt in andere delen van Nederland
 - Regio = gezamenlijke identiteit
 - Hoe regionaal wil je zijn? Niet iedereen kan op dezelfde markt
- Biologisch heeft toegevoegde waarde bij streekproduct
- Verankering in de omgeving zoals zorgboerderij
- In Amsterdam zijn er streekmarkten, waarbij je met boeren het gesprek aan kunt gaan
- Kun je de opbrengst van streekproducten niet in de natuur investeren?
- Je moet niet teveel alles van tevoren af willen spreken: sommige dingen moeten spontaan ontstaan

- Geboorte kalfje laten zien is een leuk voorbeeld van een product waarnaar vraag is uit de stad
- Je moet een totaalplaatje van een gebied hebben, nu is het vaak los zand
- Facilitatie voor regionalisering binnen bestemmingsplannen kan beter
 - Je moet maatwerk hebben in beleid en regelgeving
 - Regelgeving mag niet belemmerend werken
 - Gebiedsgrens niet te strikt maken
- Je moet regionale landbouw koppelen aan gebiedspaspoorten
- De rechtstreekse relatie is belangrijk: contact
- Producten moeten aan bepaalde kwaliteit voldoen
- Hoe kleiner de club, hoe sneller je kunt reageren. Een club als de Duinboeren is groot genoeg
- Als mensen meer betalen voor streekproducten hou je ruimte voor recreatie
 - Probeer zelf Brabant te voeden, probeer zelfvoorzienend te zijn
- Overeenkomst boeren en groenen: willen goed voedsel en veilig voedsel, ook over 20 jaar
- Alleen praten over streekproducten is te beperkt